ARREST VAN HET HOF (DERDE KAMER)
VAN 18 MAART 1982 [1]

Liliane Chaumont-Barthel
tegen Europees Parlement

„Ambtenaren — subrogatie"

Zaak 103/81

Samenvatting

Ambtenaren — Sociale zekerheid — Ziekte- en ongevallenverzekering — Subrogatie ten bate van Gemeenschappen — Voorkomen van dubbele vergoeding van zelfde schade (Ambtenarenstatuut, artikel 73)

Aangezien de in het kader van de regeling voor de verzekering van de ambtenaren tegen ongevallen en beroepsziekten ten bate van de Gemeenschappen voorziene subrogatie ten doel heeft te voorkomen dat een ambtenaar twee maal vergoeding ontvangt voor dezelfde schade, is de Instelling slechts gerechtigd zich op de subrogatie te beroepen voorzover de door haar toegekende vergoeding betrekking heeft op schade die reeds door de derde werd vergoed.

In zaak 103/81,

LILIANE CHAUMONT-BARTHEL, ambtenaar van het Europees Parlement, wonende te Elvange, vertegenwoordigd door E. Arendt, advocaat te Luxemburg, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg te diens kantore, Rue Philippe-II 34B,

verzoekster,

tegen

EUROPEES PARLEMENT, vertegenwoordigd door M. Schmidt, directeur Personeel en sociale zaken, bijgestaan door A. Bonn, advocaat te Luxemburg, domicilie gekozen hebbende te Luxemburg te diens kantore, Côte d'Eich 22B,

verweerder,

betreffende een beroep strekkende tot nietigverklaring van een besluit van het hoofd van de afdeling Sociale zaken van 24 juli 1980, waarbij is vastge-

1 — Procestaal: Frans.

steld dat een door een verzekeringsmaatschappij aan verzoekster uitgekeerd bedrag valt onder de subrogatie ten bate van de Gemeenschappen in het kader van de verzekering van de ambtenaren van de Gemeenschappen tegen ongevallen en beroepsziekten, en voorts tot veroordeling van verweerder om het bedrag van BFR 50 000 aan verzoekster uit te betalen,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Derde kamer),

samengesteld als volgt: A. Touffait, kamerpresident, Mackenzie Stuart en U. Everling, rechters,

advocaat-generaal: G. Reischl
griffier: P. Heim

het navolgende

ARREST

De feiten

De feiten en de schriftelijk voorgedragen argumenten van partijen worden samengevat als volgt:

I — De feiten en het procesverloop

Volgens artikel 73 van het Statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen (PB L 56 van 1968, blz. 1) is de ambtenaar verzekerd tegen uit ongevallen voortvloeiende risico's volgens een door de instellingen der Gemeenschappen in onderlinge overeenstemming vastgestelde regeling (hierna: de Regeling). Lid 2, sub c, van dit artikel voorziet in een uitkering aan de ambtenaar bij blijvende gedeeltelijke invaliditeit.

Artikel 8 van de Regeling bepaalt dat deze uitkering de ambtenaar slechts wordt uitbetaald op voorwaarde dat deze de Gemeenschappen tot het bedrag ervan subrogeert in al zijn rechten en vorderingen tegen eventueel aansprakelijke derden. De ambtenaar moet de instelling waartoe hij behoort, de inlichtingen en bewijzen verschaffen waarover hij beschikt, opdat deze zich in voorkomend geval op de aansprakelijke derde kan verhalen, en haar daartoe alle noodzakelijke medewerking verlenen. De ambtenaar kan niet dan met toestemming van de instelling waartoe hij behoort, met de aansprakelijke derde een minnelijke schikking en een dading aangaan.

Op 25 mei 1977 werd verzoekster het slachtoffer van een verkeersongeval. Op 1 juli 1977 tekende zij een formulier,

waarmee zij de Gemeenschappen subrogeerde in haar recht van verhaal op de aansprakelijke derde zowel voor de haar ingevolge de artikelen 72, 73 en 75 van het Statuut betaalde uitkeringen, schadeloosstellingen en vergoedingen, als voor het haar gedurende het tijdvak (de tijdvakken) van arbeidsongeschiktheid uitbetaalde salaris.

Zij verbond zich ertoe, de instelling vooraf en binnen acht dagen te verwittigen van elke minnelijke schikking, dading of afstand van verhaal, die zij met de derde zou aangaan.

In het kader van de procedure tegen de aansprakelijke derde voor de Luxemburgse strafrechter werd verzoekster, die zich burgerlijke partij had gesteld, onderzocht door een gerechtelijk deskundige. In zijn rapport waardeerde deze de morele schade wegens geleden smart op BFR 15 000. Omtrent de aan het ongeval overgehouden letsels stelde hij:

„De hinder aan de hechting van de linker elleboog is nu niet meer objectief meetbaar. Kunnen nog worden vastgesteld: een lichte neuralgie rechts aan het achterhoofd tengevolge van een ontwrichting van de hals, en drie weergevoelige, tamelijk ontsierende littekens ter hoogte van de linkerknieschijf. Daar er evenwel geen functionele gevolgen zijn, kan niet van een blijvende gedeeltelijke invaliditeit worden gesproken.

Gelet op de voorbijgaande traumatische effecten en de minimale duurzame gevolgen, stel ik voor, het slachtoffer een vergoeding van BFR 50 000 toe te kennen wegens aantasting van de lichamelijke integriteit."

Op grond van dit deskundigenrapport werden verzoekster de twee genoemde bedragen toegekend.

Anderzijds concludeerde de raadgevend arts van het Parlement in zijn rapport van 16 oktober 1979 tot een blijvende gedeeltelijke invaliditeit van 6 %.

Bij brief van 16 januari 1980 vroeg het hoofd van de afdeling Sociale zaken verzoekster of zij akkoord ging met de door het Parlement voorgestelde vergoeding van BFR 292 582, berekend op basis van de invaliditeitsgraad van 6 %. Tevens werd verzoekster gevraagd het Parlement in te lichten over het bedrag van de eventueel van de verzekeringsmaatschappij van de aansprakelijke derde ontvangen schadevergoeding.

Bij brief van 4 februari 1980 stemde verzoekster in met het voorgestelde bedrag. Zij deelde mee, van de wederpartij geen „invaliditeitsuitkering" te hebben ontvangen, maar enkel een vergoeding wegens geleden smart en aantasting van de lichamelijke integriteit.

Bij brief van 24 juli 1980 deelde het hoofd van de afdeling Sociale zaken verzoekster mee, dat op haar bankrekening een som van BFR 242 582 zou worden overgeschreven, zijnde het bedrag van de uitkering wegens blijvende gedeeltelijke invaliditeit, verminderd met het bedrag van BFR 50 000, dat zij wegens aantasting van haar lichamelijke integriteit had ontvangen van de verzekeringsmaatschappij van de aansprakelijke derde.

Op 2 oktober 1980 diende verzoekster tegen dit besluit een klacht in, die werd afgewezen bij besluit van de secretarisgeneraal van 29 januari 1981.

Bij verzoekschrift, ingeschreven ter griffie van het Hof op 28 april 1981, heeft verzoekster krachtens artikel 91 van het Statuut beroep ingesteld.

De schriftelijke behandeling heeft een regelmatig verloop gehad. Het Hof heeft, op rapport van de rechter-rapporteur en gehoord de advocaat-generaal, besloten zonder instructie tot de mondelinge behandeling over te gaan.

II — Conclusies van partijen

Verzoekster concludeert dat het den Hove behage:

1. het beroep ontvankelijk te verklaren;

2. het gegrond te verklaren, en bijgevolg:

   — het besluit van het hoofd van de afdeling Sociale zaken van 24 juli 1980 nietig te verklaren;

   — bijgevolg: verweerder te veroordelen om aan verzoekster te betalen de som van BFR 50 000 zijnde het bedrag van de vergoeding wegens aantasting van de lichamelijke integriteit, welke vergoeding ten onrechte in mindering is gebracht op de oorspronkelijk vastgestelde vergoeding wegens blijvende gedeeltelijke invaliditeit, vermeerderd met rente tegen 6 % 's jaars vanaf 24 juli 1980, de datum van de onwettige inhouding van BFR 50 000;

   — de verweerder te verwijzen in de kosten van het geding.

Verweerder concludeert dat het den Hove bedage:

— hem akte te verlenen dat hij de ontvankelijkheid van het beroep niet betwist;

— het beroep ongegrond te verklaren en te verwerpen;

— over de kosten te beslissen overeenkomstig de toepasselijke statutaire bepalingen.

III — Middelen en argumenten van partijen

Verzoekster heeft twee middelen aangevoerd.

Eerste middel: schending van artikel 73 van het Statuut

Volgens *verzoekster* omvatten de statutaire uitkeringen bij uit een ongeval voortvloeiende blijvende gedeeltelijke invaliditeit uitsluitend de lichamelijke schade die geldelijke gevolgen heeft zowel voor het slachtoffer als voor de instelling-werkgeefster.

Voor wat niet onder de subrogatie valt, bijvoorbeeld smartegeld, morele schade, schade aan voertuig of kleding, kunnen de slachtoffers rechtstreeks van de aansprakelijke partij schadevergoeding krijgen.

De som die in casu is toegekend wegens aantasting van de lichamelijke integriteit, is een niet onder de subrogatie vallend smartegeld. Dit blijkt uit de diagnose van de arts, die in zijn rapport spreekt van „tijdelijke traumatische effecten en minimale duurzame gevolgen" bestaande uit „hinder aan de knie ... niet dagelijks optredende pijnen aan het achterhoofd ... en stekende pijnen bij de littekens aan de knie", en zo onderscheid maakt tussen arbeidsongeschiktheid (die volgens hem niet bestaat) en aantasting van de lichamelijke integriteit.

Het besluit van 24 juli 1980 schendt dan ook artikel 73 van het Statuut en de bijhorende gemeenschapsregeling door de voor de blijvende gedeeltelijke invaliditeit vastgestelde vergoeding te verminderen.

Het *Parlement* voert aan, dat volgens artikel 2 van de Regeling „als ongeval wordt beschouwd elke van buiten komende en plotselinge dan wel gewelddadige of ongewone gebeurtenis of inwerking, waardoor de ambtenaar lichamelijk ... letsel wordt toegebracht." Het Hof heeft invaliditeit in de zin van artikel 73 opgevat als aantasting van de lichamelijke integriteit van de ambtenaar, ongeacht de mate van eventuele arbeidsongeschiktheid die het gevolg is van het ongeval (arrest van 2 oktober 1979, zaak 152/77, B. t. Commissie, Jurispr. 1979, blz. 2819).

Verzoekster heeft het maar steeds over „arbeidsongeschiktheid"; de betrokken uitkering wordt echter toegekend ongeacht de geschiktheid van de betrokkene om zijn werkzaamheden te blijven verrichten.

Wat overigens het deskundigenrapport betreft; de arts was van mening dat wegens het ontbreken van functionele gevolgen in eigenlijke zin, het ongeval niet had geleid tot arbeidsongeschiktheid in eigenlijke zin. Bovendien heeft hij uitdrukkelijk onderscheid gemaakt tussen morele schade wegens geleden smart en aantasting van de lichamelijke integriteit.

Ook al heeft de raadgevend arts van het Parlement geconcludeerd tot een blijvende gedeeltelijke invaliditeit van 6 %, in zijn advies bedient hij zich van dezelfde termen als de deskundige. Maar ook hij heeft geen arbeidsongeschiktheid aangenomen.

Verzoekster is van mening dat de in zaak 152/77 neergelegde beginselen in deze zaak geen toepassing kunnen vinden. Het door het Parlement aangehaalde arrest bevat uitsluitend een beslissing over het begrip blijvende gedeeltelijke invaliditeit; verzoekster betwist evenwel niet de door het Parlement in aanmerking genomen mate van blijvende gedeeltelijke invaliditeit.

De subrogatie geldt slechts voor de statutaire uitkeringen bij ongeval, die uitsluitend ter vergoeding van vermogensschade dienen, met uitsluiting van alle andere schades. Doel van de subrogatie is te voorkomen dat het slachtoffer twee maal vergoeding krijgt voor dezelfde schade.

Naar Luxemburgs recht is er slechts een aantasting van lichamelijke integriteit indien een blijvende gedeeltelijke invaliditeit wordt vastgesteld, die echter niet resulteert in inkomensverlies. Is aan deze twee voorwaarden niet voldaan, dan is er geen aantasting van de lichamelijke integriteit, maar een morele schade in ruime zin, die kan worden omschreven als omvattend de estetische schade, gederfde levensvreugde, de algemene gevolgen en de ongemakken in het dagelijkse leven, die uit het ongeval voortvloeien. Hieruit volgt dat wat door de deskundige — stellig ten onrechte — als aantasting van de lichamelijke integriteit is omschreven, naar Luxemburgs recht morele schade is.

Deze morele schade is door de instelling niet vergoed, aangezien zij niet onder de statutaire uitkeringen valt, en de instelling kan niet van rechtswege gesubrogeerd zijn uit hoofde van een betaling die zij niet heeft gedaan.

Het *Parlement* wijst erop, dat het niet beweert dat de onderhavige zaak moet worden behandeld naar analogie van zaak 152/77. Het heeft die zaak aangehaald ter weerlegging van verzoeksters stelling, dat artikel 73, lid 2, van het Statuut de arbeidsongeschiktheid dekt, dat

de statutaire uitkeringen geen vergoeding wegens aantasting van de lichamelijke integriteit omvatten en dat dat artikel moet worden uitgelegd aan de hand van het nationale recht van de Lid-Staten.

Op het geschil is niet het Luxemburgse, maar het gemeenschapsrecht van toepassing. In zaak 152/77 heeft het Hof elke verwijzing naar vergelijkbare bepalingen van het nationale recht verworpen. Het Parlement kan de omschrijving die verzoekster hier van de morele schade geeft niet onderschrijven, en nog minder dat tot deze schade ook behoort een „aantasting van de lichamelijke integriteit" waarvan is vastgesteld dat zij het gevolg is van een ongeval zonder invloed op de arbeidsongeschiktheid.

Tweede middel: schending van de beginselen die gemeen zijn aan het recht van de Lid-Staten en die ten grondslag liggen aan de gemeenschapsregeling

Volgens *verzoekster* wordt in het recht van de meeste Lid-Staten tussen arbeidsongeschiktheid een aantasting van de lichamelijke integriteit onderscheiden aan de hand van één enkel criterium, te weten of er al dan niet economische gevolgen zijn. Schade die voortvloeit uit de aantasting van de lichamelijke integriteit — en hieronder valt elke vorm van lichamelijk lijden, elk gebrek of elk blijvend gevolg van een verwonding — en die generlei consequenties heeft op het geldelijke vlak of voor de arbeidsongeschiktheid, is morele schade, die in beginsel als zodanig moet worden vergoed.

Er kan dus geen band bestaan tussen de statutaire uitkering en de vergoeding voor „traumatische effecten en duurzame gevolgen"; het bestreden besluit is dan ook in strijd met de beginselen die gemeen zijn aan het recht van de Lid-Staten en die waarschijnlijk het uitgangspunt zijn geweest voor de gemeenschapsregeling.

Het *Parlement* betoogt dat artikel 73 een autonome bepaling is, die als zodanig moet worden toegepast en uitgelegd, zonder rekening te houden met vergelijkbare, doch niettemin daarvan verschillende bepalingen van de Lid-Staten. Aldus heeft het Hof beslist in de voornoemde zaak 152/77.

IV — Mondelinge behandeling

Ter terechtzitting van 28 januari 1982 zijn mondelinge opmerkingen gemaakt en vragen van het Hof beantwoord door verzoekster, vertegenwoordigd door E. Arendt en M. Lannon, advocaten te Luxemburg, en het Parlement, vertegenwoordigd door M. Schmidt, bijgestaan door A. Bonn, advocaat te Luxemburg.

De advocaat-generaal heeft ter terechtzitting van 4 maart 1982 conclusie genomen.

In rechte

1 Bij verzoekschrift, neergelegd ter griffie van het Hof op 28 april 1981, heeft L. Chaumont-Barthel, ambtenaar van het Europees Parlement, beroep ingesteld strekkende tot nietigverklaring van een besluit van het hoofd van de

afdeling Sociale zaken van het Parlement van 24 juni 1980, waarbij is vastgesteld dat een door en verzekeringsmaatschappij aan verzoekster wegens aantasting van haar lichamelijke integriteit uitgekeerde vergoeding valt onder de subrogatie ten bate van de Gemeenschappen in het kader van de verzekering van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen tegen ongevallen en beroepsziekten, en voorts tot veroordeling van verweerder om het met die vergoeding overeenkomend bedrag van BFR 50 000 aan verzoekster uit te betalen.

2 Op 25 mei 1977 werd verzoekster het slachtoffer van een verkeersongeval. Zij liep daarbij letsel op, waarvoor zij uit twee bronnen een vergoeding ontving.

3 Nadat zij zich burgerlijke partij had gesteld in het strafproces tegen de aansprakelijke derde, werd haar in de eerste plaats op grond van het rapport van de gerechtelijke deskundige een schadevergoeding toegekend van BFR 65 000 — te weten BFR 15 000 voor morele schade wegens geleden smart en BFR 50 000 voor aantasting van haar lichamelijke integriteit —, zulks gelet op de voorbijgaande traumatische effecten en de minimale duurzame gevolgen. Volgens de rechtbank waren er geen termen aanwezig om een blijvende gedeeltelijke invaliditeit aan te nemen.

4 In het kader van de verzekering van de ambtenaren tegen ongevallen, bedoeld in artikel 73 van het Statuut van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen (PB L 56 van 1968, blz. 1), ging verzoekster vervolgens akoord met het voorstel van het hoofd van de afdeling Sociale zaken, vervat in diens brief van 16 januari 1980, om haar een vergoeding wegens blijvende gedeeltelijke invaliditeit ten bedrage van BFR 292 582 uit te keren; dit bedrag was berekend op basis van de door de raadgevende arts van het Parlement vastgestelde invaliditeitsgraad van 6 %.

5 Later bracht het Parlement evenwel op dit bedrag de som van BFR 50 000 in mindering, die verzoekster wegens aantasting van haar lichamelijke integriteit had ontvangen van de verzekeringsmaatschappij van de aansprakelijke derde; volgens het Parlement viel deze som onder de subrogatie ten bate van de Gemeenschappen.

6 Tegen dit besluit diende verzoekster op 2 oktober 1980 een klacht in, die op 29 januari 1981 door de secretaris-generaal werd afgewezen. Op 28 april 1981 heeft verzoekster een beroep ingesteld overeenkomstig artikel 91 van het Statuut.

7 Volgens verzoekster hebben de twee vergoedingen betrekking op verschillende schades — de een van morele, de ander van materiële aard — en is er geen reden om ten aanzien van de eerste schade het subrogatierecht ten bate van de Gemeenschappen te doen gelden. Daarentegen voert het Parlement aan, dat beide vergoedingen verzoekster schadeloos stellen voor de aantasting van haar lichamelijke integriteit, en dat het mitsdien gerechtigd was de som van BFR 50 000 in mindering te brengen, teneinde te voorkomen dat verzoekster twee maal vergoeding voor dezelfde schade zou krijgen.

8 Om het geschil tussen partijen te kunnen beslechten, dient het te worden geplaatst in het kader van de terzake geldende statutaire bepalingen.

9 De ter uitvoering van artikel 73 van het Statuut vastgestelde Regeling voor de verzekering van de ambtenaren van de Europese Gemeenschappen tegen ongevallen en beroepsziekten, omschrijft de uitkeringen die bij en ongeval aan ambtenaren kunnen worden toegekend. Artikel 12, lid 2, van deze Regeling voorziet de vaststelling van het uit te keren kapitaal bij blijvende gedeeltelijke invaliditeit van een ambtenaar. Volgens artikel 14 van die Regeling wordt een vergoeding, vastgesteld naar analogie van de percentages van de in artikel 12 bedoelde invaliditeitsschaal, toegekend „voor elke blijvende verwonding of verminking die, zonder het arbeidsvermogen van de ambtenaar te verminderen, een aantasting vormt van zijn lichamelijke integriteit en een onmiskenbaar nadelige invloed uitoefent op zijn sociale betrekkingen."

10 Wat de subrogatie betreft, gold ten tijde van het ongeval artikel 8 van de Regeling, bepalende dat de te verrichten uitkeringen de ambtenaar of zijn rechtverkrijgende slechts worden uitbetaald op voorwaarde dat deze de Gemeenschappen tot het bedrag dier uitkeringen subrogeren in al hun rechten en vorderingen tegen eventueel aansprakelijke derden. Op 1 juli 1977 heeft verzoekster een formulier getekend, houdende subrogatie van de Gemeenschappen in haar recht van verhaal op de aansprakelijke derde zowel voor de haar ingevolge de artikelen 72, 73 en 75 van het Statuut betaalde uitkeringen, schadeloosstellingen en vergoedingen, als voor het haar gedurende de tijdvakken van arbeidsongeschiktheid uitbetaalde salaris.

11 Tussen partijen is niet in geschil dat de subrogatie ten bate van de Gemeenschappen ten doel heeft te voorkomen dat een ambtenaar twee maal vergoeding ontvangt voor dezelfde schade.

12 Mitsdien moet worden onderzocht of de twee vergoedingen die verzoekster heeft ontvangen, dezelfde schade dekken. Blijkens de brief van het hoofd van de afdeling Sociale zaken van 16 januari 1980 — en dit is ten processe bevestigd — had de door het Parlement uitbetaalde vergoeding slechts betrekking op de door de raadgevende arts van deze instelling vastgestelde blijvende gedeeltelijke invaliditeit. Dit is een vergoeding in de zin van artikel 12 van de Regeling.

13 De vergoeding die de rechtbank aan verzoekster heeft toegekend, is gebaseerd op de bevindingen van de door haar aangestelde deskundige, die een blijvende gedeeltelijke invaliditeit uitdrukkelijk uitsloot, doch anderzijds concludeerde tot toekenning van een vergoeding van BFR 50 000 wegens aantasting van de lichamelijke integriteit. Dit is dus een vergoeding in de zin van artikel 14 van de Regeling.

14 Gezien de omstandigheden van het geval en gelet op hetgeen voorafgaat, heeft de door het Parlement toegekende vergoeding dus geen betrekking op de schade waarvoor de rechtbank een vergoeding heeft toegekend. Mitsdien was het Parlement niet gerechtigd zich op de subrogatie te beroepen, en had het de toegekende vergoeding volledig moeten uitbetalen. Er zijn derhalve termen aanwezig om het bestreden besluit nietig te verklaren en het Parlement te veroordelen om verzoekster het bedrag van BFR 50 000 te betalen.

15 Over dit bedrag dient voorts rente te worden betaald op de voet van 6 % 's jaars vanaf 24 juli 1980.

Kosten

16 Ingevolge artikel 69, paragraaf 2, van het Reglement voor de procesvoering moet de in het ongelijk gestelde partij in de kosten worden verwezen.

17 Aangezien het Parlement in het ongelijk is gesteld, dient het in de kosten te worden verwezen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Derde kamer),

rechtdoende:

1. **Verklaart nietig het besluit van het hoofd van de afdeling Sociale zaken van het Parlement van 24 juli 1980.**

2. **Veroordeelt het Parlement om aan verzoekster het bedrag van BFR 50 000 te betalen; dit bedrag zal een rente van 6 % 's jaars dragen, vanaf 24 juli 1980 tot de dag van daadwerkelijke betaling.**

3. **Verwijst het Parlement in de kosten van het geding.**

Touffait Mackenzie Stuart Everling

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 18 maart 1982.

De griffier
P. Heim

De president van de Derde kamer
A. Touffait

CONCLUSIE VAN DE ADVOCAAT-GENERAAL G. REISCHL VAN 4 MAART 1982 [1]

Mijnheer de President,
mijne heren Rechters,

Verzoekster in de onderhavige zaak, ambtenaar van het Europees Parlement, was op 25 mei 1977 betrokken bij een verkeersongeval waarbij zij verscheidene verwondingen opliep (kneuzingen en verwondingen aan de knieën, kneuzingen aan de linkerelleboog en -heup, ontwrichting van de halswervels en een afgebroken tand). Zij was daardoor drie weken arbeidsongeschikt.

1 — Vertaald uit het Duits.